व्यस्य स्तम्बस्याभावात् न तत्र तद्धरणं संभवति ॥१४॥ स्तम्बयजुर्हरणार्थं स्फ्येन तृणस्योपरि प्रहरणम् ॥१५॥ स्फ्यमाददानोऽध्वर्युरेनां पृथिवीमुपरिभागावस्थितमूलयुक्तामिव खल्वेतत्करोति अत उत्तरमूलत्वेन प्रहरणात्तद्धिंसाशंकायां तदभावोऽनेन प्रार्थ्यते ॥ प्रहरणानिष्पन्नस्य सतृणस्य पांसोरादानमन्त्रमनूद्य व्याचष्टे व्रजं गच्छेति । अभितो निक्षेप्स्यन्खल्वध्वर्युरेतदसुरजातमपक्रमणरहितमितस्ततोगमनरहितं कुरुते ॥ वेदिप्रेक्षणमन्त्रमनूद्य तात्पर्यमाह वर्षविति । अस्यै अस्याः पृथिव्याः संबन्धिनि यत्र स्थाने वेद्यर्थं खनन्तः क्रूरं निष्ठुरं कुर्वन्ति तेन च तां पृथिवीमपघ्नन्ति हिंसन्ति ॥ उत्करे निधानमन्त्रस्याभिप्रायमाविष्करोति देवमिति । अन्धे सर्वप्रकाशरहितेऽतिशयिते तमसि यस्मिन्बद्धो न पुनरावर्तते ॥ अमुचे अमोचनाय ॥१६॥ स्तम्बयजुरुत्करे निवपन्नुपरि हस्तनिधानेनाधस्तात्क्षिपति ॥१८॥ हे पृथिवि ॥१९॥ अभिनिदधाति अभितो निक्षिपति बाधते । एतत् हरणसाधनं यजुरपि प्रत्यक्षमेवानुष्ठेयार्थस्य साक्षात्प्रतिपादकत्वात् ॥२०॥ अनद्धो अप्रत्यक्षमेव ॥२१॥ ४ ॥२॥

वेदिपरिग्रहं वक्तुमितिहासमुपन्यस्यति । अनुव्यमनुगमनं न्यग्भूतिं प्राप्ता-इव बभूवुः ॥१॥ उक्षणोऽनडुहः संबन्धिभिः । पश्चात्प्रतीचीं दिशमारभ्य प्राङ्मुखा अभिजग्मुः ॥२॥ यदि अस्यै अस्याः सम्बन्धि स्थानं न प्राप्नुयामः ॥३॥ अन्वाभजत संयोजयत ॥४॥ वामनः खर्बः । हेट्ट अनादरे [धा° ८. ३२.] ॥५॥ पूर्वस्यां दिशि आहवनीयाख्यमग्निं प्रज्वाल्य तेन विष्णवात्मकेन यज्ञेनार्चन्तः पूजयन्तः श्राम्यन्तः कर्मानुष्ठानजनितं श्रमं प्राप्नुवन्तश्चेरुः चरित्वा च तेन यज्ञात्मकस्य विष्णोराधारभूतेन स्थानेन सर्वां पृथिवीं सम्यगलभन्त अतो विद्यते लभ्यतेऽनेनेति यज्ञस्थानस्य वेदिनामत्वम् यतो वेदिपरिग्रहाद्देवा असुरसकाशात्कृत्स्नां पृथिवीमपहृतवन्तः तस्माद्गायत्रेणेत्यादिभिर्मन्त्रैः स्फ्येन वेदिं दक्षिणतः पश्चादुत्तरतश्च रेखया परिगृह्णीयात् ॥७॥ वेदेः खननं विधित्सुरितिहासशेषमाह । इतस्ततश्चलितुमशक्यत्वेन श्रान्तः सन् मूलान्युपेत्य भूम्यन्तर्गतः सन्मुम्लोचास्तंगतोऽदृश्यो बभूव ॥८॥ पांचिः सोमयागस्यापि वेदिं त्र्यङ्गुलखातामेव मेने ॥९॥ वेदिनामनिर्वचनान्तरमाह ॥१०॥ गायत्रेण वेत्यादिभिः प्राक्कृतः पूर्वः परिग्रहः तदपेक्षयास्योत्तरत्वं तस्य स्वरूपमाह सुक्ष्मेति । वेदिं दक्षिणस्यां दिशि तेन यजुषा स्फ्येन लेखया परिगृह्णीयात् ॥११॥ पूर्वोत्तरपरिग्रहयोः संख्यां समुच्चित्य प्रशंसति । प्रजापतिः संवत्सरात्मकः संवत्सरकालभरणेन जातत्वात् यज्ञश्च श्रो श्रावयेत्यादिना [१. ५. २. १६.] प्रजापत्यात्मकः ॥१२॥ व्याहृतयो मन्त्रावयवाः । पूर्वे परिग्रहे वात्तास्त्रयः गृह्णाम्यन्तास्त्रयः उत्तरपरिग्रहे अस्यन्ताः षट् ॥१३॥ गार्हपत्याहवनीययोर्मध्ये सा वेदिः कार्या । व्यामः प्रसारितकरद्वयान्तराललक्षणः । सवनत्रयादिरूपेण यज्ञस्य त्रिवृत्त्वम् । पक्षान्तरमाह नात्रेति ॥१४॥ वेद्यंसयोराहवनीयस्य स्पर्शं विधत्ते ॥१५॥ श्रोणितो विमृष्टं न्यूनमन्तरमवकाशो ययोः तथाविधावंसौ यस्याः सा । हस्तेन संगृहीतुं शक्या कृशोदरा ॥१६॥ प्राच्यां दिशि प्रवणं निम्नं यस्याः सा । अथो इति पक्षान्तरं द्योत्यते ॥ वेदेर्दक्षिणभागस्योत्खातैः पांसुभिरौन्नत्यकरणं । नाद्भिः श्लक्ष्णीकरणम् । पुरीषं खातं पांसुम् । तदा तत्र सिक्तोदकवद्दक्षिणतोऽवस्थितं पितृलोकं क्षिप्रमियात् ज्योक् चिरम् ॥१७॥ वेदिमार्जनप्रशंसार्थमितिहासमाह । आ समन्तान्मृतं सर्वदा नश्वरमामृतं तद्विपरीतं यद्देवयागाधिकरणभूतं स्थानम् इतोऽस्मात्स्थानात् तदा वयमेतत्स्थानं परित्यज्य तत एव चन्द्रमसि निहिते तस्मिन्नेव स्थाने पुनर्यज्ञं